

20.4.2026

Ympäristöministeriön lausunto Ympäristövaliokunnalle Valtioneuvoston maaseutupoliittiseen selontekoon

Maaseutupoliittinen selonteko koostaa laajasti ja poikkihallinnollisesti näkökohtia maaseudun nykytilanteesta, arvioi tulevaa kehitystä sekä tunnistaa keskeisimmät maaseudun kehittämistarpeet. Toimintaympäristö on voimakkaassa murroksessa ja epävarmuus tulevasta kehityksestä haastaa kehityksen arviointia. Epävarmuuden vuoksi olennaista on varmistaa selonteon ajankohtaisuus ja päivitys nopeasti muuttuvan tilanteen mukaan. Maaseutupoliittisten selontekojen päivitystiheys on pitkä, minkä vuoksi tarvitaan nopeampia prosesseja tunnistamaan ja reagoimaan maaseudun keskeiset murrokset.

Ympäristöministeriö vastaa osaltaan maaseudun rakennetun ympäristön ja luontoympäristön kehittämisestä. Erityisesti kestävä alue- ja yhdyskuntarakenteen, rakentamisen ja asumisen, kiertotalouden, luonnonsuojelun ja vesienhoidon edistämisestä sekä ilmastomuutoksen ja ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä. Maaseutupoliittiseen selontekoon on koottu tuoreinta tietoa ja kehittämistarpeita ympäristöministeriön hallinnonalalta. Työssä on hyödynnetty esimerkiksi Alueidenkäytön kehityskuvaa, jota ylläpidetään ”rullaavasti” koko ajan, jonka vuoksi se mahdollistaa laajan hyödynnettävyyden. Siinä tunnistetaan alue- ja yhdyskuntarakenteen nyky- ja tulevaisuustilaa sekä keskeisimmät kehittämistarpeet. Maaseudun osalta selonteko tunnistaa hyvin maaseudun erilaisuuden kaupunkien läheisestä maaseudusta syrjäisimpään maaseutuun. Maaseudun haasteisiin vastaaminen ja kehittäminen edellyttävät erilaisia, paikkaperusteisia ratkaisuja. Viime vuonna julkaistu laaja YM:n selvitys valtakunnallisesta alueiden eriytymisestä tarjoaa tietoa maaseudun yhdyskuntarakenteesta ja asumisesta.

Maaseutua koskevien ohjausjärjestelmien kehittämisessä poikkihallinnollinen yhteistyö on avainasemassa. Maaseutupoliittisen selonteon kehittämistarpeiden toteuttamisessa valtioneuvoston yhteistyö ja erityisesti maaseutuneuvoston rooli poikkihallinnollisena yhteistyöfoorumina korostuu vastaamaan nopeasti muuttuvan toimintaympäristön tarpeisiin.

Ympäristöministeriö korostaa muutamia teemoja maaseutupoliittisesta selonteosta

Maaseudun kehitys on kiinteä osa kansallista alue- ja yhdyskuntarakennetta. Valtakunnallinen alueiden eriytymiskehitys haastaa laajasti maaseudun kehitystä, vaikka digitalisaatio mahdollistaakin monesti paikkariippumattomuuden. Alueidenkäytön kehityskuvan (YM 2024/1) mukaan olennaista on varmistaa Suomessa monikeskuksisen aluerakenteen kehitys, jonka avulla pyritään turvaamaan Suomen eri alueiden vahvuuksien kestävä hyödyntäminen, keskeisten palveluiden saavutettavuus, huoltovarmuus sekä

turvallisuus. Myös kaupunkien ja maaseudun kestävä vuorovaikutus on Alueidenkäytön kehityskuvan yksi kuudesta merkittävimmistä yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeesta.

Ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen osalta energiamurros kohdistuu paljon maaseudun kehittämiseen ja vahvistaa maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta. Uusiutuvien energiamuotojen, kuten tuuli- ja aurinkoenergian edistäminen on olennaista osana Suomen energiavarmuutta. Samalla on panostettava maaseutuun kohdistuvien kokonaisvaltaisten vaikutusten arvioinnin kehittämiseen. Näiden osalta rakentamislaki ja eduskuntakäsittelyyn juuri tullut hallituksen esitys alueidenkäyttölaista ovat keskeisiä.

Ekologinen kolmoiskriisi on otettu selonteossa hyvin huomioon, ja se vaikuttaa laajasti maaseutuun ja maaseudun asukkaisiin. Kolmoiskriisillä tarkoitetaan ilmastonmuutoksen, luontokadon sekä veden, ilman ja maaperän saastumisen muodostamaa ekologisten kriisien kokonaisuutta, jossa nämä kolme toisiaan vahvistavaa ilmiötä yhdessä haastavat maaseudun toimintakyvyn ja ekosysteemipalvelujen kestävyys.

Puhdas vesi, niin pinta- kuin pohjavedet, puhdas ilma ja monimuotoinen luonto ovat maaseudun vetovoimatekijöitä. Ilmastonmuutos vaikuttaa jo nyt, viljelijät jo näkevät sen, ja haasteita tulee lisää. Tarvitaan ilmastonmuutokseen sopeutumista, mutta omalta osaltaan myös ilmastonmuutoksen hillintää. Ilmastonmuutos vaikuttaa ensimmäisenä alkutuotantoon, mutta myös muuhun maaseutuun tieverkon kunnosta rakennusten korjaustarpeisiin.

Yhdyskuntakehityksen ja asumisen osalta olennaista on tunnistaa, että olemme jo informaatioyhteiskunnan alue- ja yhdyskuntarakenteessa, jossa kasvu keskittyy suurimmille kaupunkiseuduille, joilla on entistä laajemmat vaikutusalueet kattaen myös laajoja kaupunkien läheisiä elinvoimaisia monipuolisiin työmarkkinoihin ja asuntomarkkinoihin kytkeytyneitä maaseutualueita. Valtakunnallisen rakentamispaineaineiston mukaan uudisrakentaminen painottuu entistä enemmän täydennysrakentamisena jo rakennettuun ympäristöön. 2000-luvun luvun alkuun nähden asemakaavan lievealueen hajarakentaminen on vähentynyt murto-osaan. Nyt kyse on enemmän siitä, että rakentamisella tulisi turvata myös maaseudun kylien lähikoulujen ja palveluiden kantokykyä. Laajemmin kaupungistumisen edetessä asuinrakentamisessa korostuu yhä enemmän korjausrakentaminen uudisrakentamisen sijaan.

Korjausrakentaminen on myös keskeistä maaseudun kehittämisessä. Valtaosassa Suomea väestö vähenee ja yhdyskuntarakenteen toimintojen kantokyky laskee sekä infrastruktuurin vajaakäyttöisyys kasvaa. Keskeneneräiset kaava-alueet lisääntyvät. Asuntojen vajaakäyttöisyys ja tyhjeneminen voimistuvat. Viimeisen 25 vuoden ennakoituun kehitykseen nähden väestön keskittyminen suurimmille kaupunkiseuduille on ollut voimakkaampaa ja asuntojen purkamisen vähäisempää.

Eriytymiskehityksen ytimessä on supistuvien alueiden asuntojen vakuusarvojen lasku. Asuntojen hinnat ja vuokrat laskevat ja niitä

rakennetaan sekä peruskorjataan niukasti. Peruskorjauksen kustannukset ovat usein markkinahintaa korkeammat ja alhaiset vakuusarvot heikentävät rahoitusmahdollisuuksia. Arviolta kolmannes Suomen 90 000 asunto-osakeyhtiöstä sijaitsee alueella, jossa alhainen hintataso muodostaa haasteen peruskorjauksen järjestämiselle. Tilanne korostaa suunnitelmallisen kiinteistönpidon tärkeyttä ja sen osana rahoituksen ennakkovarautumista. Suurin haaste maaseudun näkökulmasta kohdistunee omakoti- ja rivitalokiinteistöihin heikon väestö- ja talouskehityksen alueilla. Osaa asuinrakennuskannasta ei ole taloudellisesti perusteltua korjata teknisen vanhenemisen mukaisesti tulevina vuosina.

Purkamista tarvitaan autioitumisen välttämiseksi. Omistajien vastuullinen purkaminen korostuu asuntomarkkinoiden tervehdyttämiseksi. Olemassa olevan rakennuskannan kunnossapito ja hyödyntäminen uusiin tarkoituksiin ovat keskeisiä keinoja resurssitehokkaaseen ja hiilineutraaliin yhteiskuntaan siirtymisessä. Supistuvien alueiden rakennuskantaa on tarkasteltava kokonaisvaltaisen kestävyuden näkökulmasta siten, että toimintoja tarvittaessa keskitetään muun muassa kulttuurihistoriallisesti arvokkaimpiin ja saavutettavuuden kannalta edullisimpiin rakennuksiin. Rakennuskantaa on kehitettävä ja hallittava suunnitelmallisesti siten, että purkaminen on käytössä viimesijaisena keinona, ja siihen päädyttäessä rakennusosat ja purkumateriaali voidaan hyödyntää.

Selonteon toimeenpanossa tulee paneutua alueelliseen eriytymiseen ja siitä johtuvaan affektiiviseen polarisaatioon, joka eriyttää suomalaisten kokemusta siitä mikä on arvokasta ja vaalittavaa. Paikallisyhteisöjen toimintakyky ja mahdollisuudet säilyttää paikallista kulttuuriperintöä sitovat ihmisiä yhteen ja vahvistavat paikallisidentiteettiä. Kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristöjen hoitaminen on oleellista siten myös kansallisen resilienssin vahvistajana, kuten yhteiskunnan turvallisuusstrategiakin toteaa. Ympäristöministeriö katsoo, että paikalliskulttuuri, kulttuurimaisema ja paikallinen rakennusperintö ovat välttämättömiä elävän ja elinvoimaisen maaseudun ylläpitämiseksi.

Mika Ristimäki
Johtava asiantuntija